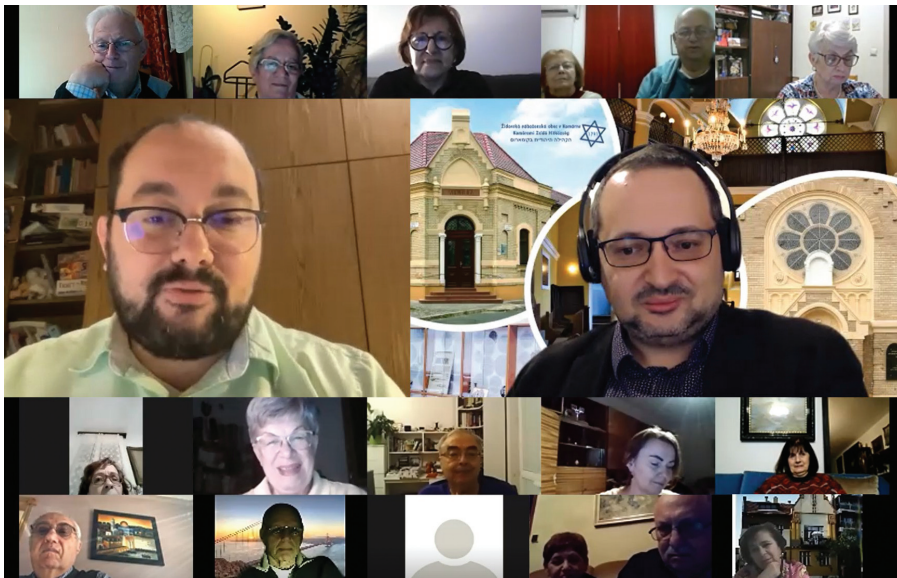

Tu bisvát 5782

► Január 10-én szerveztük a 2022-es év első virtuális klubját. A közelgő tu bisvát ünnepéről Deutsch Péter budapesti rabbi osztotta meg gondolatait a résztvevőkkel. Szóba került a koronavírus járvány alatti közösségi élet, a Bethlen téri és a Rumbach zsinagógák mindennapjai. A program második részében a hallgatóság köréből érkező kérdések kerültek megválaszolásra.

Purim ünnepe

Purim ünnepe az idén március 16-án, szerdán kezdődik. A vírushelyzettől függően előreláthatólag virtuális programmal készülünk. A lehetőségekhez képest mindenkinek vidám ünnepet kívánunk! ◀

Ajvé, hétfő! 2022-ben is

December 13-án zártuk az Ajvé, hétfő! online klubok 2021-es szezonját a világhá-lón. Orna Mondschein az izraeli Ashkelonból a böjtnapokról (tevet 10. előestjén), Galo Vilmos történész a Duna Menti Múzeumban és a Klapka tér közelében nyílt tárlatok létrejöttéről mesélt a jelenlévőknek. Beszéltünk a szakember előtt álló kihívá-sokról, a közeljövő kutatási terveiről. Vilmos megosztotta velünk a kiállítások ren-dezésének kulisszatitkait, hallottunk a számára legizgalmasabb tárgyokról, az együttmű-ködések során fellelt relikviákról. A hallgatóság köréből érkező kérdések, észrevételek megválaszolása után kötetlenül beszélgettünk a megjelentekkel.

A tervek szerint 2022-ben kéthetente jelentkezünk az interneten Zoomos klubunkkal mindaddig, amíg a járványhelyzet nem javul jelentősen. Az aktuális rendezvények-ről online felületeinken adunk hírt. Programötleteket, javaslatokat az ajve@menhaz.sk címre várjuk. ◀

Macesz, liszt és bor rendelhető

Pészach ünnepére macesz, maceszliszt és bor megrendeléseiket január 31-ig vár-juk a KZSH titkárságán és a kile@menhaz.sk címen. Idén az ünnep április 15-én, pénteken este kezdődik (ekkor van az első széder este). ◀

Szerkesztői gondolatok

Január 9-ét mutat a naptár, amikor hozzákezdünk a 308. Hitközségi Híradó szerkesztéséhez. Túl vagyunk egy újabb teljes, tizenkét számos évfolyamon, még egy évvel gazdagodott a közösség írott krónikája. Ideje hát nekifutni a következőnek, a XX. regisztrált évfolyamnak. Húsz éve vált az addigi „házi” kiadványunk (első megjelenés 1996. június) hivatalosan bejegyzett regionális újsággá. Ettől az időponttól kezdve őrzik a köteles példányainkat az ország különböző könyvtárai. Gyorsan elrepültek az évek, mintha tegnap jött volna az értesítés a ki-oztott regisztrációs számról...

Ilyenkor, az év elején mindig össze-szegezzük, mi mindenről írtunk az elmúlt hónapokban, mely rovatok zárulnak le, milyen újdonságokkal tudjuk frissíteni a lapot. Egyben ez az ideje annak, hogy minden kedves Olvasónkat arra biztassunk, írjanak a velük, náluk történekről, meséljenek gyermekkori emlényeikről, osszák meg gondolataikat az aktualitá-sokkal kapcsolatban. Egy közösségi újság – mint a Hitközségi Híradó –, akkor lehet hosszútávon sikeres, ha mindenkire szól, mindenkinek te-ret enged a hasábjain.

Jöjjön hát az új évfolyam, remé-nyeink szerint minél több személyes rendezvényről is beszámolhatunk, mert időnként már nagyon jó lenne kilépni a virtuális térből! ◀

PASZTERNÁK ANDRÁS

Gyász hír

Szomorú hírt kaptunk Párkányból, alapító munkatársunk, **Piczek Ferenc édesanyja** 2021 december végén tragikus hirtelenséggel elhunyt. Emlékét megőrizzük, a család gyászában osztozunk! ◀

a Hitközségi Híradó szerkesztői,
a hitközség közössége

Tagsági díj

Ezúton kérjük hitközségünk tagjait, hogy a 2022-es évre esedékes tagsági díjat szíveskedjenek átutalással, csekken vagy a titkárságon befizetni. A díjak változatlanok. Adományaikat szívesen fogadjuk! ◀

Temetőgondozási díj

Kérjük, a komáromi zsidó temetőben eltemetettek hozzátartozóit, hogy az ez évre esedékes sírgondozási díjat lehetőleg még a tavaszi munkák megkezdése előtt szíveskedjenek rendezni. A díjak nem változtak: 10 EUR/sír, dupla sírok esetén: 17 EUR/sír. ◀

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy

10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno.

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail:** kile@menhaz.sk, tel.: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A Hitközségi Híradót, a Shalom klubot és a hitközség működését Anna Kissová (Pozsony) és Viera Kamenická (Pozsony), valamint anonimitásukat kérő adományozók támogatták. Köszönjük!

Tomáš Stern, a Pozsonyi Zsidó Hitközség elnöke levélben és a Tachles Tv hanukai ünnepi programjában is köszöntötte a 230 éves Komáromi Zsidó Hitközséget. Jókívánságait tagságunk nevében is köszönjük!

Nyitra Megye Önkormányzatának támogatásával megjelent négy nyelvű kiadványunk, amely Komárom zsidó örökségét mutatja be. Ezt a Hitközségi Híradó decemberi száma mellékleteként minden olvasónkhoz eljuttattuk.

Folyamatosan dolgozunk a 2021. évi pályázataink elszámolásán és a 2022. évi támogatási kérelmeink benyújtásán.

A 2022. évre is támogatásban részesültünk a Holland Zsidó Humanitárius Alaptól. Köszönjük!

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Székesfehérvári kitekintő

Barna Ágnessel beszélgettünk

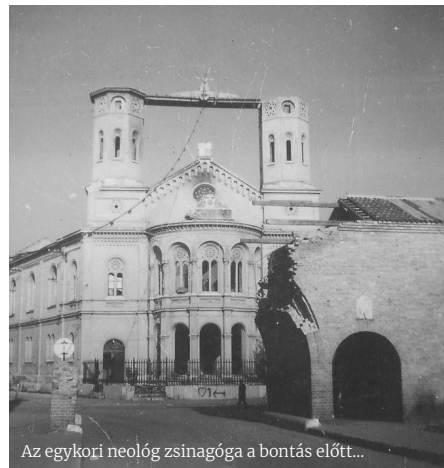
Barna Ágnes Rozália vagyok, a Székesfehérvári Zsidó Hitközség elnöke. Az a megtiszteltetés ért, hogy többen megkértek, felkértek erre a posztra, melyet örömmel elfogadtam. Szécsényben születtem 1956-ban. Mezőgazdasági és Kereskedelmi Szakközépiskolát végeztem. A kereskedelemben és vendéglátásban dolgoztam, többnyire vállalkozóként.

Édesanyám Blumberger Katalin a híres Reich család leszármazottja. Nagypám Blumberger Ármin a szécsényi Ortodox hitközség elnöke volt a II. világháború előtt, kocsmáros később szikvízkészítő. Születésem előtt meghalt, így nem ismerhettem.

Édesapám Braun Pál és nagyszüleim székesfehérvári lakosok voltak. Nagyobb gyermekként Fehérváron és Gárdonyban nyaraltam rokonoknál Deutsch Dezső bácsiéknál, akinek a felesége Waldhauser Klári néni unokatestvére volt édesapámnak. 1975-ben Székesfehérvárra mentem férjhez, két fiam született. 1986-tól Budapesten a XX. kerületben élünk kétfalusi életet, mert a vállalkozásom Siófokon volt. A Pesterzsébeti Hitközség alapító tagja voltam. Jelenleg nyugdíjas és nagymama vagyok.

Melyek a Székesfehérvári Zsidó Hitközség történetének legfontosabb mérföldkövei?

A 13. században tekintélyes közösség élt a városban egészen a mohácsi vészig. Székesfehérvár szabad királyi városban 1840-től telepedhettek le ismét kereskedők és kézműiparosok. A Hitközség 1842-től elemi izraelita Népiszkolát tartott fenn, melyet Goldziher Ignácról neveztek el. 1852-ben Izraelita Nőegyletet alapítottak. 1862-ben a Neológ zsinagóga épült a városfalon kívül, de a történelmi belváros szívében. 1862-ben alapították a Chevra Kadisa Szentegyletet. Céljuk a szegények segélyezése, betegek

Az egykori neológ zsinagóga a bontás előtt...

gyógykezelése, elhunytak temetése volt. 1871-től a Krajcáregylet segélyezte szegény sorsú gyerekek ruházását. 1873-tól a Betegsegélyező Egylet özvegyi díjakat, születési díjakat, gyógyszereket fizetett a rászorultaknak. Több évig tartó felekezeti vita után 1861-ben az ortodoxok kiváltak, 1863-ban engedélyezték a templom építését, külön rabbint fogadtak, elemi iskolát, rituális fürdőt nyitottak. 1870-ben épült az ortodox zsinagóga földszintje, 1893-ban emeletet építettek rá. Szintén a városfalon kívül, a mai buszpályaudvarnál. 1937-ben 17 féle alapítvány volt, 1925-től a Talmud Tóra magyarázat is folyt. A zsidó törvények hatására kikerestelkedési hullám indult meg. 1869-ben 1997, 1900-ban 2788, 1910-ben 3024 fő volt zsidó. 1941-ben a lakosság 4,3%-a izraelita vallású, 2075 fő. A világháborút 290 fő élte túl. 1944-ben mindkét zsinagóga bombatalálatot kapott, leégett. Az ortodox zsinagóga elbontása 1947-ben, a neológ templom bontása 1949-ben történt. A téglákat kiárusították. Az így még megmaradt köveket beépítették a Mártír emléksarnokba, mely ma egyben a ravatalozó is. Az 1945-ben készült jegyzőkönyv szerint az ortodoxia beépült a neológ hitközségbe. Grünfeld Jakab és felesége szül. Krausz Alojzia árva és aggintézetű alapítványának épülete 1945-től a mai napig az imaházunk. Ez szemben van a mostani Romkerttel, az ősi koronázási és temetkezési hellyel. Az épület pincerészt és földszintjét 1995 körüli években üzemhelyiséggé alakították és bérbe volt adva. Jelenleg néhány éve nincs bérlő, a helyiség részben felújítandó. A hitélet az emeleti részeken volt, van. A tag-ság nagy része holokauszt túlélő, idős volt, egy 101 éves néni van még köztünk.

A vidéki, kis zsidó hitközségek minden napját is nagymértékben befolyásolja a koronavírus járvány, miként változtatta meg az elmúlt 1,5 év a kehlal életét?

Sajnos a járvány itt is közbeszólt. Az első hullám alatt szünetelt a hitéleti összejövetel. Ösztől már online szombatfogadás volt.

Nemrégiben választották meg a közösség vezetőjének, gratulálunk! Mit jelent az Ön számára ez a megbízatás? Milyen tervekkel vág neki a munkának?

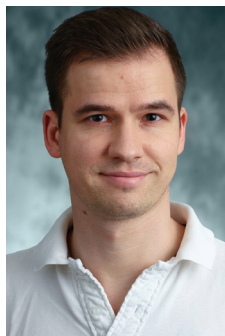
Nagy örömmel fogadtam az elnökké választásomat, az irántam mutatott bizalmat, szeretetet. Életem folyamán sokszor szembenéztem új feladatokkal, melyeket sikeresen teljesítettem. Tagságunk 50 fő, a fele aktív. Megválasztásom után rögtön az ünnepi készülődés következett. Megtartottuk az Új évet, Jom Kipur Fekete Dániel kántorhallgató segítségével. Sok lomtanánítás, készülődés után a Sátoros ünnepnek nagy sikere volt. Több mint 15 év után volt ismét, melyet már a rabbink, Darvas István tartott. Kéthetente tartunk istentiszteletet, tanulunk, eszünk-iszunk, beszélgetünk. Az épületeink állagának megóvása, javítása nagy kihívás. Terveim között van további botlatókővek elhelyezése, eddig a városban csak egy van. A polgármester elfogadta a kérésemet, elkezdjük az igények felmérését és benyújtását. Ezzel is emléket szeretnék állítani a múltnak, és maradádot hagyni a jövőnek. Nyitottunk apai részről zsidó hittestvéreink felé, így pártoló tagjainkkal bővültünk. Összejöveteleink családi hangulatúak. Hétről hétre látom a fejlődést, a tagok egyre többen jönnek és ez örömmel tölt el, új erőt ad.

Ha öt, tíz év múlva újra beszélgetnénk, mikor lenne elégedett, mit szeretne elmondani az akkori Székesfehérvári Zsidó Hitközségről?

Mit szeretnék elmondani 5-10 év múlva? Hogy bevonzottam a fiatalabb korosztályt, gyerekeket, az asszimilálódott zsidóságnak egy gyökeret, hagyományt adtam. Egy közösséget, ahová szívesen jönnek. ◀

PT-PA

Yom Kippur 5782 – Balogh István tanár úr beszéde a komáromi zsinagógában

BALOGH ISTVÁN

Hölgyeim és Uraim! Tisztelettel és szeretettel köszöntöm önöket Kol Nidré estéjén! Jom kipur, az engesztelés napja, tisri hónap 10. napja, a Ros hasánával kezdődő tíz napos bűnbánati időszak lezárása és csúcspontja. „Mert ezen a napon szerez engesztelést értetek, hogy megtisztítson benneteket; minden vétkeitektől megtisztultok az Örökkévaló színe előtt.” (3Móz 16,30). Bölcsseink fontos magyarázatot fűztek ehhez a mondathoz. Az Isten ellen elkövetett vétkeket, tehát a vallási törvények megszegését valóban kiengeszteli Jom kipur, de az ember ellen elkövetett bűnöket csak akkor, ha az illető előbb jóváteszi azokat. Ez az igazi megtérés. Nem a böjt és az ima, hanem a cselekedetek teszik jóvá a bűnt.

Vallásunk törvényeinek alapvetéseit a Tóra fogalmazza meg, jom kipurról Mózes III. könyvében, Emór hetiszakaszában, a tórai ünnepeink sorában a következőket olvashatjuk:

„És szólt az Örökkévaló Mózeshez, mondván: Bizony, e hetedik hónap tizedikén engesztelés napja van, szent gyülekezés legyen nálatok, sanyargassátok magatokat és áldozzatok tűzáldozatot az Örökkévalónak. Semmiféle munkát ne végezzetek ugyanezen a napon, mert engesztelés napja az, hogy engesztelést szerezzen értetek az Örökkévaló, a ti Istenetek színe előtt. Mert minden személy, aki nem sanyargatja magát ugyanezen a napon, irtassék ki az ő népéből. És minden személy, aki bármely munkát végez ugyanezen a napon, ki fogom irtani azt a személyt népe köréből. Semmiféle munkát ne végezzetek, örök törvény az nemzedékeiteken át minden lakóhelyeiteken. Szombatok szombatja az nektek, sanyargassátok magatokat; a hónap kilencedikén este, estétől estig üljétek meg ünnepeketek.” (3Móz 23,26-32.)

Felkeltheti figyelmünket, hogy épp az ünnep talán legjellegzetesebb aspektusára, a böjtre, az evés-ivás tilalmára nem találunk konkrét utasítást. Az első mondatban szereplő kifejezés, az „inuj nefes”, amely önsanyargatást jelent, azonban visszatérő eleme a szövegnek, és egyben a kulcs a válaszhoz is. Az értelmezést segítik bölcsseink, akik az ünnep délelőttiének Tórai olvasmányához Jesája könyvéből választottak egy figyelemre méltó szakaszt (Jesája, 57:14-21, 58:1-14). A fogság utáni korszak legjelentősebb prófétai textusát Neumann Ede, a nagykanizsai zsidóság tudós rabbija fordította le, ebből idézek.

Mint a prófétai szövegeknél jellemző, a bevezetőben az Örökkévaló utasítja szolgáját, a prófétát:

„Kidílsz tele torokkal, ne tartsd vissza, mint a

harsona emeld fel hangodat; mondd meg népemnek büntettüket és Jákob házának vétkeiket. Pedig engem nap nap után keresnek és útjaim megismerését kívánják; mint oly nemzet, mely igazságot hirdet és Istenének törvényét nem hagyta el, kérdeznék tőlem igaz törvényeket, Isten közelségét kívánják.”

A nép ugyanis e szavakkal méltatlankodik:

„Miért böjtöltünk és te nem láttad, sanyargattuk lelkünket és te nem tudod?”

Az Örökkévaló a következő dörgedelemmel felel erre:

„Lám, böjtötök napján dologra találtok és mind a munkáitokat sürgetitek. Lám, pörre és civódásra böjtöltök, és arra, hogy üssetek a gonoszság öklével; nem böjtöltök e napon, hogy szavakat a magasságba hallassátok. Vajon ilyen legyen-e a böjt, melyet kedvelek, a nap, melyen az ember sanyargatja lelkét? Vajon arra, hogy mint a nád hajlítsa fejét és zsákot meg ha-

mut terítsen ki? Vajon ezt nevezed-e böjtnek és kedvesség napjának az Örökkévaló részére?”

Azonban a prófétai üzenetekben a drámai felütés nagyon is tudatos, mondhatnánk pedagógiai célzatú. A kemény szavak után a megdermedt hallgatóságtól joggal lehet remélni talán, hogy valóban szívébe-lelkébe vési a folytatást:

„Nemde ez a böjt, melyet kedvelek: feloldani a gonoszság bilincseit, kibontani a járom köteleit és szabadá bocsátani a szorongatottakat és hogy minden jármot széttéptek. Nemde, hogy megszeged az éhezőknek kenyeret és bujdosó szegényeket beviszel a házába; midőn meztelent látsz, betakarod és vértől el nem húzódsz.”

Természetesen nem marad el a jutalom, már-már idilli, Jesája próféta beszédeire különösképp jellemző képsorokkal folytatódik a prófétai szöveg:

„Akkor fölhasad, mint a hajnal, világosságod és gyógyulásod gyorsan sarjadzik; és jár előtted igazságod, az Örökkévaló dicsősége kísér téged. Akkor kiáltasz és az Örökkévaló felel, fohászkodsz és ő azt mondja: itt vagyok, ha majd eltávolítás közepedből jármot, ujjnak kinyújtását és jogtalanság beszélését; és odaadod az éhezőknek lelkedet és sanyargatott lelket jóllakatsz: akkor feltündöklök a sötétségben világosságod és homályod olyan lesz, mint a dél.

Folytatás a következő oldalon.

Folytatás az előző oldalról.

Vezetni fog téged az Örökkévaló mindig s jóllakatja száradt tájakon lelkedet, csontjaidat pedig megerősíti; olyan lesz, mint a megázott kert, és mint vízforrás, melynek vizei nem hazudoznak. És belőled valók felépítenek őskori romokat, múlt nemzedékek alapjait feltámasztod; és így neveznek téged: résnek a falazója, aki ösvényeket helyreállít, hogy lakni lehessen. (...)”

A fenti idézetben Jesája tehát arra figyelmeztet, hogy a bűnt csak akkor ér valamit, ha őszinte bűnbánattal, megbánással és jócselekedetekkel párosul. Ezzel együtt pedig a költői gondolatmenetből – miszerint: „odaadod az éhezőnek lelkedet és sanyargatott lelket jóllakatsz” – kitűnik, hogy a lélek sanyargatása és az étel megvonása szerves kapcsolatban áll egymással. A szöveg végső kicsengése megkapóan felemelő. Felmerül bennünk a kérdés: jó dolog lenne tehát a szívvel-lélekkel átélt jom kipuri önsanyargatás?

Ünnepünk további szabályai közé tartozik a bőrcipő viselésének, a fürdésnek vagy mosakodásnak, a parfümökkel, krémekkel való kenésnek végezetül pedig a szexuális életnek a tilalma. De vajon miért éppen ezek?

A korai zsidó bölcssek párhuzamot vontak jom kipur és az egykori, elvesztett édenkert között, mondván, hogy a fenti tevékenységektől való tartózkodás szimbolikusan azt fejezi ki, hogy visszatérni vágyunk az édeni lét tisztaságához, próbálunk annyira jók lenni, amennyire csak tőlünk telik, annak érdekében, hogy elkerüljük mindazt, ami szükségszerűen csak az édenből

való száműzetés után merült fel. A bűnbessés után ugyanis azt mondta Isten: „tövis és bogáncs nő az utadban...”, így az új édeni utáni létben szükségessé vált az erős védőcipő viselése. Az édenben könnyen elérhető étel és ital ellenében „arcunk verejtékével” kell megdolgoznunk érte – ezekre reflektál az étel és ital, valamint a mosakodás megvonása.

A jom kipurra tehát tekinthetünk úgy is, mint egy különleges lehetőségre. Az ünnep 25 órája során a lélekhez szóló arámi kinyilatkoztatástól, a Kol nidrétől, az ünnepet lezáró Neila imáig tehát kilépve a megszokott mindennapok idősíkjából, a tilalmak révén egy olyan egyéni és közösségi dimenzióba kerülhetünk évről-évre, amelyhez foghatót az ember utoljára az Édenkertben tapasztalhatott meg.

Mi is volt tulajdonképpen ez a tapasztalat? Például az időn kívüli lét élménye. Az

a XXI. századi ember által fel sem igazán fogható, de a rohanó, és egyre gyorsabb tempót diktáló világban egyre inkább hiányolt élmény, amikor nem ketyeg az óra, amikor nem sürget semmi, amikor nem kell aggódnunk a dolgok változása, az idő múlása miatt. Illetve szólhatunk a teljes gondtalanság érzéséről és az egész minket körülvevő harmóniáról – melyek ugyancsak adottak voltak.

Jom kipur ünnepéhez az évezredek alatt kialakult liturgia által erősített komoly, időnként komor hangulat kapcsolódik, de emellett egyfajta öröm is társulhat. Ott él bennünk ugyanis a bűnök megbocsátásának reménysége, amely pozitív érzésekkel tölt el minket. Jesája próféta szeretetteljes cselekedetekre, önzetlenségre, szociális érzékenységre inspirál, amelynek gyakorlása a jelen nehézségei közepette, szűkebb és tágabb környezetünkben egyre fontosabbá válik. Jom kipur napjának önsanyargató korlátozásait tekinthetjük úgy is, mint egy lehetőséget arra, hogy más perspektívából láthassuk önmagunkat, az életünket, a lehetőségeinket, vagy éppen a korlátainkat.

Az elmúlt másfél évben sokat megtanultunk arról, mit jelent korlátozások között élni, a saját bőrünkön megtapasztaltuk mindazt, ami ezzel jár. De ahogyan épülhetünk és fejlődhetünk lelkileg, emberileg az engesztelés napja által ránk szabott korlátozások révén, azt kívánom önöknek és magamnak is, hogy próbáljuk meg ezt a tapasztalatot az év többi napján is hasznosítani, hogy ezáltal a mindennapokban is megőrizhessük lelkierőnket és kitartásunkat, bármilyen kihívások elé is kerülünk majd a jövőben.

Kívánok mindnyájunknak jó bepecsételtetést! Gmár chátimá tovább!

Köszönöm, hogy meghallgattak. ◀

Zsidó gyerek a Duna-partról

Szemelvények Herzog Itzhak kéziratából – 10. rész

Új apát kapok, anyám férjhez megy

Anyukám mindent elkövetett, hogy könnyebbé tegye apám elvesztésének feldolgozását, nagynéném és nagybátyám is elhalmozott sok szeretettel.

Egy markáns, jómegjelenésű, stramm férfi egyre gyakoribbá váló látogatásaira lettem figyelmes. A család régi ismerőse, üzleti partnere, a zselízi Kohn Ferencz 41 éves volt, amikor udvarolni kezdett a 27 éves anyámnak. Nagyon vallásos, nyolcgyermekes családból származott, szintén építési faanyagokkal foglalkozott. Miután letelt a gyászév, elhatározták, hogy összeházasodnak. Számomra eleinte nehezen felfogható volt, hogy anyám rajtam kívül mással is megosztja a szeretetét, irigységet éreztem. Gyakran kérdeztem: „Anyu, ha felesége lesz ennek a bácsinak, továbbra is úgy fogsz szeretni, mint eddig? Ő úgy fog engem szeretni, mint apu?” Anyám megölelt és ezt felelte: „Lajcsikám, légy nyugodt, én mindig szeretni foglak, Feri bácsi is szerető apád lesz!” Vegyes érzéseim, kételyeim voltak, miként fog velem szemben viselkedni. Nem tudtam mit jelent igazán a „mostoha apa” kifejezés, a mesékben, melyeket szüleim felolvasnak, a „mostoha” szónak nem nagyon volt pozitív jelentése. Feri bácsi próbált nyitni felém, visszaretentem tőle. Egy idő után megtört a jég, ez annak is köszönhető volt, hogy mindig hozott magával édességet. Beszélgettünk, megígérte, hogy mindig szeretni fog, sajnálkozott, hogy nem tud hintót hajtani, és evezni sem szokott. A legnagyobb örömet egy játékvassal

szerezett, a felhúzó, rugós mozdony egy körpályán húzta a vagonokat. Még alagút is volt a készletben. Pedáns, tisztaságot szerető ember volt, próbálta ezt próbálta belém nevelni, mert én elég rendetlen, hanyag voltam. Sajnos ez még most is súrlódásokat okoz a házasságomban.

Anyám 1940 közepén szerény keretek között ment férjhez. Feri bácsit sosem hívtam apunak. Szerintem tisztességesen betöltötte a mostoha apa szerepét, sosem volt erőszakos, durva velem. Ha kellett, megrótt, ezt mindig megokolta, életbölcsségeket adott át, segített a számtanban, melyben sosem voltam elég erős.

Meggyőzte anyámat, hogy nem érdemes a faluban maradni, mert a második zsidó törvény még jobban megnehezíti az életünket. Érdemes inkább Budapestre költözni, ott esetleg könnyebb lehet annyi zsidó között, ott még lehet üzleteket kötni keresztény társakkal. Anyám egyetértett velem, a kisajátítás előtt sikerült még eladni pár hold földet. Feri bácsi, tőkéjével és anyám készpénzével elutazott Budapestre, ahol távoli rokonai, a Csángó család élt. Két nagy üzletükben bőrdöngőkkel, ridikülökkel és más bőrből készült árukkal kereskedtek. Az egyik exkluzív üzletük a Rákóczi úton, a másik az Erzsébet körút sarkán volt. Csángó azt ajánlotta mostoha apámnak, hogy társuljon egy kiváló keresztény szakemberrel, aki neki is bedolgozik és éppen bővíteni akarja az üzletét. Ő hajlandó zsidókkal is társulni, igaz az izraelita fél már nem lehet társtulajdonos, csak csendestárs. Merendiák üzeme a Petőfi Sándor utcában volt, ma is emlé-

Fotó: Wikipedia

szem a műhelyre. Úgy állapodtak meg, hogy Feri bácsi pénzéből vesznek varrógépeket, más felszerelést és nyersanyagot. Az ő feladata lesz az értékesítés, a nyersanyagbeszerzés, a könyvelésbe anyám is be tudott kapcsolódni. A hatóságok felé az igazi tulajdonos a keresztény társ volt, Feri bácsi neve már nem szerepelhetett a cégtáblán. A társulást követően vagy húsz szakember, segéd, inas, varrónő dolgozott nekik. Az előbb említetteken kívül neszesszereket is gyártottak a piperecikkeknek. Az állatok cserzett bőrből nem volt könnyű koffert készíteni, legtöbbször disznó, borjú vagy fiatal marha bőrt használtak. Minden dolgozó egy-egy munkafázist végzett, szabott, ragasztott, varrt. A ragasztáshoz használt enyvvet helyben főzték a csontokból.

Az üzem virágzott, Csángóék mellett más luxusüzletek is itt szereztek be az árut, szép bevétele volt a cégnek. 1940 augusztusában költöztünk át Budapestre, hogy ott kezdhessem el a második osztályt. Ha apám nem hal meg, valószínűleg Dunamocson marad a család, sorsunk megegyezett volna 1944-ben a környék falvainak zsidó lakosaiéval, Auschwitzba deportáltak volna minket. Anyám, aki ekkor 32 éves, egészséges nő volt, talán túlélte volna, de engem a gázkamrába küldtek volna a többi gyerekkel. Sors útjai kiszámíthatatlanok, mint erre a továbbiakban is látunk majd példát. ◀

(a részletet a szerző engedélyével közöljük)

Fotó: Technion

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapiak

112. fejezet: Búcsú és Prága

(2013. január 12.)

Szerda este, mielőtt kilépek az egyetemről, eltervezem a másnapot. Reggel kilenckor az elektron mikroszkóphoz viszek négy mintát, utána dolgozunk egy cikken és egy január végi konferenciára szánt poszteren. Van még pár bevonat, amelynek a vezetőképességét kell meghatároznom, s az új témám területén is előre kéne haladni...

Este kilenc körül megcsörren a telefon, kedves ashkeloni ismerősöm és gyakori vendéglátóm, Orna az. Rossz hírt közöl, elment Yossi mamája. Bár az utóbbi hetekben egyre aggasztóbb fejlemények jöttek az állapotáról, mégis mellbe vág a tragikus információ. Nem sokat töprengek, tudom, másnap ott a helyem a temetésen. Vannak az életben olyan helyzetek, amikor a tudomány várhat, amikor ki kell lépni a laborból, mert odakint néha sokkal fontosabb dolgok történnek.

Az elmúlt másfél évben, viszonylag gyakran találkoztam Erzsí nével. Yossi minden, náluk töltött sábat előestéjén elugrott a mamájához a gyertyagyújtásra, szombat délután pedig mi is csatlakoztunk Ornával. Türelmesen vártunk a sabesz liftre, majd húsz, huszonöt perces vizitjeink során megvitattuk a világ történéseit. Kicsit a miskolci nagymamám idézte – földije is volt –, a palócos „A” betűje mindenképpen. Ott szólt nála a Duna tv, hasonlóan a többi izraeli, Magyarországról származó kortársához. Mindig megörült annak, ha az Új Kelet hasábjain tölem olvasott egy-egy írást. Pár napja, még kórházi ágyán is érdeklődött hogylétem felől... Az egyik alkalommal, amikor hallott a barátnőről, kérte, mutassak egy képet róla. Az elektronikus kütyük idejében, nem volt nálam nyomtatott felvétel. Megígértem, majd legközelebb... A következő alkalommal elfelejtettem elvinni a képet... s most már nincs legközelebb.

Csütörtök reggel nekivágok hát életem első izraeli temetésének. Amikor a 63-as a Jabotinsky útról kifordul az Azrieli Center felé, még nem is gondolom, hogy az ebben a kereszteződésben végrehajtott alvilági leszámolás képei néhány óra múlva bejárják a világsajtót... Ha az ember túl sokáig van egy adott országban, előbb-utóbb az esküvőket és örömmünnepeket megtöri egy-egy fájdalmas búcsú is – gondolkodom mindezen, miközben helyet keresek a délre tartó vonaton.

Tizenkettőkor vettünk búcsút Shafir moshav* temetőjében Erzsí nénitől. Annak idején nagymamám testvérének voltak a szomszédjai, most már egymás mellett nyugszik mindkét házaspár a helyi sírkertben. Odahaza a Menház Schnitzer Ármin Mikromúzeumában hányszor, de hányszor elmondtam tárlatvezetés közben – a nyolc szál gyalulatlan deszkából készülő koporsóról értekezve –, hogy Izraelben koporsó nélkül temetnek. Talán fel sem fogtam igazából, miről is szónokolok, csak most itt a domboldali temetőben értem meg a dolgot igazán.

Jó pár rokont, családi barátot ismerek a gyászoló gyülekezetből..., fájó szívvel búcsúzunk Erzsí nénitől. Emlékét magamban és a Posztdok napló hasábjain őrzöm, családjának sok erőt ezekben a nehéz napokban. Nyugodjon békében, legyen Neki könnyű a föld!

Az egyetemre menet, a Jabotinsky sarkán már csak néhány rendőrautót és öt-hat tv-s közvetítőkocsit látok, nyoma sincs a két órával korábbi robbantásnak. Odabent tényleg megvárt a nanotechnológia.

*„Shafir – A falut Magyarországról és Csehszlovákiából származó magyar nyelvű olék (bevándorlók), holokauszt túlélők alapították 1949-ben a Hapoel Hamizrachi, vallásos cionista munkáspárt keretében és a B'ne Akiva vallásos ifjúsági szervezet közreműködésével. Így történt, hogy 2700 év után ismét zsidó lakossága van Shafir településnek.”

(2013. január 21.)

„Sosem szerettem cipőboltba járni. Valahogy ódzkodom a lábbelik próbálgatásától. Nem tudom eldönteni, most akkor tényleg elég nagy, kényelmes, nem nyomja-e az orra a lábfejem...A szalagavatói palotás tánchoz sikerült egy négy számmal nagyobb csizmát beszerezni anno, pedig felp próbálva egész megfelelőnek tűnt. Ha egy cipővel nem boldogulok, hogyan tudnék gyűrűt venni valaki másnak, annak, akit nagyon szeretek. Mekkora, milyet,...” – ezek a gondolatok cikáznak a fejemben, miközben elmellőzőm csütörtök reggel a Negba utcai ékszerboltot az egyetemre menet.

„Ez lett volna az utolsó lehetőség, az utazás előtt,... na jó, majd a legközelebbi találkozáskor.” – próbálom nyugtatni magam, s viszszaszerezni a ramat gani porban fetregő férfiúi önbecsülésem.

A munkanap gyorsan leperog, éppen egy megbeszélésre hívnak, amikor indulnék kis bőröndömmel a Ben Gurion Repülőtérre. „Slicha, majd hétfőn!” – mosolygok a főnökömrre, aki az útításkamat látva megértően bólogat. Az Interneten rendelt taxim helyett elhappol ugyanannak a cégnek egy másik sofőrje. „Fiúk, ezt bokszojátok le egymás között.” – vélekedem a példátlan esetről, miközben a négyes útról az egyesre kanyarodunk.

Valamikor október végén olvastam az ELAL ellenállhatatlan prágai akciójáról. A repülőjegy vásárlás, tehát jóval a Felhőszlop hadművelet miatt felborult év végi látogatásom és a Wizzaires hétvégi kiruccanás előtt megtörtént. Mint arra – meglepő módon – csak az online check-innél lettem figyelmes, ezt a célállomást az izraeli légitársaság SUNDOR márkanév alatt repüli.

„A SUNDOR-t 1977-ben hozták létre, mint az ELAL charter társaságát, 1981-től használja az angol nap és a francia arany szavakból összerakott elnevezést.”

Ha a népszerű WIZZ-es bejegyzéseim szellemiségét szeretném követni, annyit írhatok az utazásról, hogy a társaság által nyújtott szolgáltatásokra leginkább az „ELAL light” kifejezés illene. A biztonsági ellenőrzés azonos az anyacéggel, az ABC oldalon az ülések távolsága lekörözi még a legfapadosabb fapadosok által nyújtott „busz-feelinget” is (a másik oldalon sokkal nagyobb hely jut a lábunknak). Elsőnek szálltam be a gépbe, így alkalmam volt végignézni a döbbenetet az utasok arcán, amint megpillantották a zsúfolt kabinbelsőt. Nincs ingyen fülhallgató sem, vagy használhatjuk az otthonról hozottat, vagy 10 sékeles plusz kiadással indulhatunk neki a közel négyórás útnak. Kapunk egy kis szendvicset egy pohár üdítővel, de a budapesti járatokon megszokott német müzli szeletről már le kell mondanunk.

Folytatás a következő oldalon.

DR. ORNA
MONDSCHIN

Löwinger Manci szakácskönyvéből Őseink és a természet védelme

Svát hónap 15-én ünnepeltük a fák újévét, tu bisvátot. Nem tudjuk pontosan, mióta tartjuk meg ezt a jeles napot, már a Bibliában említik a fák védelmének fontosságát. A törvény szerint az ellenségnek a gyümölcsfáját sem szabad kivágni. Érdemes belegondolni, őseink nem ismerték a globális felmelegedést, a környezetszennyezést, az ökoszisztéma mai problémáit, mégis fontosnak érezték, hogy foglalkozzanak a természet védelmével. A földművelés is a Torá szabályai szerint történt, amely azt jelenti, hogy a hetedik évben a földnek pihennie kell, minden földművelést tiltott.

Salamon király az uralkodása negyedik évében az Első Templomot építtette, és a szomszéd országokból hozatta a fákat. A cédrust az akkori ős-Libanonból szerezték be, a tölgyet a Cor nevű királyságból. Vagy védeni akarta a területein lévő fákat, ezzel a természetet, vagy nem volt az építéshez megfelelő alapanyag nálunk. Nem tudhatjuk a pontos választ. Az tény, hogy a cédrus a mai napig Libanon szimbóluma.

A modern Izraelben két kihívással küzdünk, egyrészt a cionizmus alapja a földművelés, a sivatag felvirágoztatása. Az első bevándorlók nem városokat alapítottak, hanem falvakat és kibucokat, melyekben nehéz körülmények között értek el csodákat a mezőgazdaság területén. A másik oldalon az egyre nagyobb számban érkezőknek új városokat kellett alapítani, a természeti szépségeket fel kellett áldozni a modernizáció oltárán.

A tu bisvát remek alkalom a természet

ünneplésére, az ellene vétett hibák kijavítására. Fákat ültetünk, hangsúlyt helyezünk a környezet és az állatok védelmére. Szokás az új szezon gyümölcsseit fogyasztani, a pészachihoz hasonló szédert rendezni. Ez kötődhet szorosan vagy lazábban is az ünnep vallási jellegéhez.

Idén január 16-án este köszöntött be az ünnep, az asztalok gyümölcstálakkal, a tavaly nyáron eltett befőttel, lekvárokkal teltek meg, az otthonokat egy-egy friss csokor virággal, cserepes növényekkel tettük még zöldebbé.

Gyümölcsös csirketal

Hozzávalók: 4-6 db csirke alsó és/vagy felső comb, 1 hagyma, 1 sárgarépa, 1 zöldpaprika, 10 db aszalt szilva, 10 db aszalt barack, 5 füge, 1 pohár szilva- vagy narancslé, esetleg édes vörösbor, 1/2 pohár olaj, só, bors, paprika.

Elkészítés: A csirke darabokat bepácol-

Fotó: Wikipedia

juk az olajjal, sóval, borssal és paprikával. Tűzálló tábla vagy tepsibe rakjuk a kis darabokra vágott hozzávalókkal, meglocsoljuk gyümölcslével. Letakarjuk alufóliával és előre melegített sütőben 40 percig sütjük, majd még fólia nélkül 20 percig.

Jó étvágyat! ◀

Folytatás az előző oldalról.

Hát igen, ára van annak, ha Tel-Avivból kb. ugyanannyiért repülhetünk a cseh célállomásra, mint például Budapestről.

Van-e annál nagyobb öröm, ha egy idegen város repterén a kedvese várja az embert. Újra együtt, három közös nap a rohanó világban.

Izrael viszonylag szűk ország. Bár az egyiptomi és a Jordán határ elvileg átjárható, a lakosok többsége, ritkán keresi fel a szomszédokat. Ha utazni vágyik valaki Jeruzsálemből vagy Tel-Avivból, a Ben Gurionon keresztül vezet az útja. Az egyik kedvelt célpont pont Prága, így néhány gépről megismert arc folyamatosan feltűnik a belváros utcáit róva.

Egy hosszú hétféjébe sok minden belefér, a hófedte Óváros megtekintése, a gyerekkoromban utoljára meglátogatott vár bebarangolása, a látványos állatkert, a játék és a technikai múzeum végignézése, hogy a turistacsalogató szexuális

segédeszközök tárlatáról már ne is beszéljek. Írhatnék még a knédliről és a káposztáról, az utánozhatatlan ízű Vineáról és Deli csokiról, a mindent behálózó rövid villamosokról, de ugorjunk egy kicsit...

Visszatérve a bevezető mondatokban említett dilemmára, miután az izraeli reptéren sem szereztem be valamilyen karika alakú fémből készült, esetleg kővel díszített tárgyat, itt kínálkozott az alkalom, hogy talán majd helyben. Szóval eltelt a péntek, szombaton ugye az ünnep miatt mégsem vehetünk ilyesmit, maradt hát a vasárnap. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy virtuálisan, a Skypeon keresztül, legalább már tízszer megkértem a nagy Ő kezét. „Persze, igen!” – jött a válasz, de mégis más egy kicsit nyomatékosabbá tenni mindezt valami kis csillogó dologgal.

A technikai múzeumban felmerült bennem, milyen romantikus lenne, esetleg a kiállított gőzmozdonyról leszerelni va-

lami hasonlatos apróságot. Miután ekkor már túl voltunk a negyedik játékküzlát meglátogatásán, ahol matchboxokat kerestem a PASZTILAND reptéren, nem mertem felvetni az ötletet.

Alig volt pár órászkánk a Csehországban töltött időből, amikor a Vencel tér sarkán hatalmába kerített egy ékszerüzlet. „Most, vagy ki tudja mikor lesz legközelebb alkalom...” – morfondíroztam, miközben tettünk még egy tiszteltkört a nevezetes közterületen. „Hát akkor menjünk be...” – emeltem fel kicsit a hangsúlyt a kirakat előtt téblábolva... Jelentem, azért ez sokkal jobb, mint a cipőboltban.

Reggel óta újra idekint Izraelben vagyok. Az ország holnap választ, s dönt a jövőjéről. Én már tegnap leadtam a voksom, ott a prágai Vencel téren az ékszerüzletben. ◀

Folytatjuk.

Izrael na Slovensku – Veľvyslanec Eitan Levon

V prvom rade som manžel Navy (už 32 rokov) a otec troch detí: Amit, Nir a Dana. Môj otec a mama sa stretli v Haife, po tom, čo ich rodiny utiekli z Nemecka a Rumunska do Eretz Israel. Aj toto je dôkazom toho, aké dôležité je pre Židov mať svoju vlasť. Mám jedného brata a sestru, ktorí žijú v Haife; ja som sa rozhodol z rodného mesta odísť a pracovať pre Štát Izrael po celom svete. Svoje diplomatické pôsobenie som začal v Československu len 10 mesiacov po Nežnej revolúcii.

Pred mojím vyslaním do Bratislavy, kde je mojou misiou zintenzívniť bilaterálne vzťahy Izraela so Slovenskom, som pôsobil vo Viedni, Ženeve a Houstone.

V roku 2006 bolo na Slovensku otvorené veľvyslanectvo Izraela. Aké sú hlavné ciele Vašej diplomatickej misie na najbližšie obdobie?

Som akýmsi sprostredkovateľom, ktorý prepája naše krajiny vo všetkých možných sférach. Vo všeobecnosti je cieľom mojej misie posilniť bilaterálne vzťahy medzi Izraelom a Slovenskom. Na to, aby sa nám to podarilo naplniť, musíme zabezpečiť, aby sa Slováci stretávali s väčším počtom Izraelčanov a tí zase lepšie spoznali Slovensko. Verím, že moja znalosť slovenského a českého jazyka mi pomôže vybudovať hodnotné partnerstvá a priateľstvá s ľuďmi po celom Slovensku.

Chápem, že kladiete veľký dôraz na kultúru a plánujem v tomto úsilí pokračovať. Je tiež potrebné posilniť hospodársku spoluprácu našich krajín. Som rád, že na Slovensku sa stretávam s aktivitami, ktoré podporujú inovatívnosť a rád sa budem podieľať na ich prehlbení a zdieľať izraelské know-how aplikovateľné na miestne podmienky.

Aké sú bilaterálne vzťahy medzi Slovenskom a Izraelom?

Slovensko vníma Izrael ako priateľskú krajinu a som veľmi rád, že môžem povedať, že naše vzťahy sa prehľbujú. Nedávne otvorenie Slovenského inštitútu v Jeruzaleme je znakom silného partnerstva oboch krajín v oblasti kultúry a ekonomiky. Okrem toho je na Slovensku silný zá-

ujem o izraelských expertov, a to prepája naše krajiny v oblasti vedy, vzdelávania a podnikania, čo nám umožňuje budovať jedinečné partnerstvá aj v čase pandémie.

Ako chcete dosiahnuť lepší obraz Izraela na Slovensku?

Okrem toho, čo som už spomenul, verím v sociálne médiá a ich znásobujúci efekt. Chcem totiž osloviť všetkých. Tých, ktorí zachovávajú tradície, tých, ktorí sa zaujímajú o izraelskú kultúru, aj tých, ktorých uchvátil izraelský výskum a vývoj. Myslím si, že by sme sa mali spoločne zamerať na mladú generáciu; preto sa plánujem stretávať so študentmi, zapojiť školy do našich aktivít a byť jednoducho dosť „cool“ na to, aby ma sledovali na sociálnych sieťach(smiech).

Ako chcete spolupracovať s lokálnymi židovskými komunitami? Máte v pláne navštíviť židovské komunity?

Tu by som sa rád vrátil do našej komplikovanej minulosti a povedal to nahlas a jasne: Nemôžeme zabudnúť na tragickú históriu židovských komunít v tejto krajine. Musíme si to pamätať a uistiť sa, že sa to už nikdy nestane. Je dôležité vychovávať ďalšie generácie tak, aby sa nezabudlo na obeť holokaustu a aby sa tie hrôzy už nikdy nezopakovali.

Židovská komunita na Slovensku a jej podpora Izraela je veľmi dôležitá a nesmierne si ju ceníme. Vzájomná úcta a oslovovanie našich bratov a sestier je základom silného puta, ktoré máme aj napriek komplikovanej minulosti.

Nedávno som navštívil Mojmirovce a bol som prekvapený, v akom zachovalom stave je miestny židovský cintorín. Je to výsledok práce miestnych kresťanov, ktorí chápu dôležitosť a chcú byť príkladom pre ostatných. Nemali by sme to považovať za samozrejmosť. Tak so židovskou komunitou, ako so všetkými Slovákami, budeme spoločne zachovávať židovské dedičstvo na Slovensku.

Keď sa zrušia pandemické obmedze-

nia, plánujem cestovať po krajine a židovské komunity budú vždy dôležitou súčasťou mojich ciest.

Ako môže ambasáda pomôcť k náboženskému a kultúrnemu životu židov na Slovensku?

Stretneme sa so všetkými lídrami židovských komunít a budeme s nimi diskutovať o spôsoboch, ako si môžeme navzájom pomáhať v našich rôznorodých aktivitách. Spolupráca je najlepší spôsob, ako napredovať a my sme plne pripravení spolupracovať s aktívnou židovskou komunitou na Slovensku.

Kolko partnerských miest (dohôd) existuje medzi Izraelom a Slovenskom? A máte plány dospieť k novým dohodám?

Podporujem každú iniciatívu, ktorá zbližuje naše krajiny. Pokiaľ je mi známe, máme nastavené úspešné programy spolupráce a výmeny medzi mestami Humenné a Snina a Kiriat Haim a Haifa. Známy Yehuda Lahav pomohol vytvoriť spoluprácu medzi Prešovom a Rishon Le Zion; Piešťany a Eilat spolupracujú tiež, Banská Bystrica a Herzliya majú za sebou históriu spolupráce a Košice a Lučenec sú v procese rokovaní o svojom partnerskom meste.

Zaujímam sa na oboch stranách. Keď sa pandémia skončí, množstvo turistov cestujúcich do Izraela a naopak bude narastať a ja som rád, že som tu, na Slovensku, a môžem prispieť k tomuto krásnemu priateľstvu. ◀

Prichádzam zo Štúrova...

Rozhovor s Karolom Frühaufom – 1. časť

Narodil som sa v Štúrove, študoval som v Bratislave, v roku 1975 som ukončil štúdium informatiky na elektrotechnickej fakulte v Aachene (Nemecko). Medzičasom som sa usadil vo Švajčiarsku, tam som strávil aktívne roky svojho života. Dvanásť rokov som sa venoval rozvoju riadiacich systémov elektronických sietí v spoločnosti BBC Brown Boveri v Badene (Švajčiarsko). V roku 1987 sme s dvoma kolegami založili akciovú spoločnosť INFOGEM, ktorá dodnes poskytuje poradenstvo v oblasti riadenia rozvoja a zabezpečovania kvality softvérov.

Som spoluautorom dvoch odborných publikácií a organizoval som viacero medzinárodných konferencií. Vydal som zbierku básní a pôsobím v dvoch nadáciách pracujúcich v hudobnej oblasti. Moja druhá manželka je Holanďanka, náš syn si „múdro“ vzal za manželku maďarské dievča a sme šťastnými prarodičmi nášho jediného vnúčaťa.

Čo pre vás znamená, ak počujete slovo Štúrovo?

Mám z toho dobrý pocit. O to viac, že v mojom rodnom liste stojí „Parkan“, a nie „Štúrovo,,.

V súčasnosti žijete vo Švajčiarsku. Aký máte pocit, keď z času na čas vyhľadáte mesto na Dunaji, ktoré zohralo vo vašom živote dôležitú úlohu?

Československo som opustil v roku 1968. Nikdy sa mi necnelo, čo dokazuje, že nie som poriadnym Maďarom. Chýbali mi, samozrejme, rodičia, priatelia, ľudia. Ale krajina ako taká nie. O to viac som bol na jar roku 1989, keď som mohol po prvýkrát zavítať domov, prekvapený. Cestoval som autom od Bratislavy popri Dunaji. Cesta sa k Dunaju zatáča pri Radvani nad Dunajom a mňa zachvátil čudný pocit, akási sila. Zastavil som, aby som pochopil, čo sa deje. Predpokladám, že ma tak dojal obraz podunajskej krajiny. Takto som prišiel na to, že tu mám predsa len svoje korene.

Napísal som: „zavítať domov“. Kým žila moja mama – otec zomrel ešte v roku 1976 –, prichádzal som sem domov a vracal som sa do svojho domova vo Švajčiarsku. Nevyjadroval som to takýmto spôsobom vedomie, len som si to všimol. Odkedy umrela aj mama, chodím do Štúrova a vraciam sa domov do Švajčiarska. V Štúrove som v známom prostredí, necítim sa tam ako cudzinec, len trochu ako outsider, nerovnoprávny.

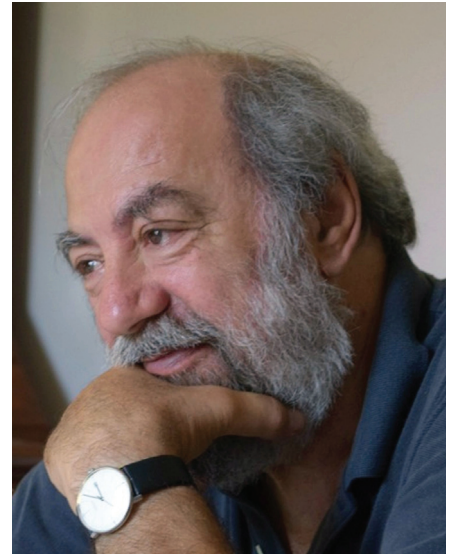
Máte spomienky o miestnej židovskej obci, ku ktorým sa rád vraciate?

Rád si spomínam na spoločnosť, prechádzajúcu sa v nedeľu predpoludním po Hlavnej ulici. Len neskôr som sa dozvedel, že všetci to boli židovskí muži. Bol som medzi nimi jediný mladík. Žiaľ, nezapamätal som si mená majiteľov domov na spomínanej Hlavnej ulici, viacerí z nich boli totiž Židia.

Nedodržovali sme židovské tradície. Matkina rodina z cirkvi vystúpila ešte v 30-tych rokoch, a pred ženbou aj otec. Matka nechodila na omše, ale niekedy zašla do kostola. Predpokladám, že mala svoju vlastnú vieru. Ja som bol radšej s otcom. Neboli sme veriacimi, ak pod tým pojmom chápeme komunitnú vieru. O tom, že máme židovský pôvod, sa v našej rodine nikdy nehovorilo. Napriek tomu sa to vo mne ukrývalo.

Stalo sa to v siedmej triede (navštevoval som slovenskú školu), s Betty sme po sebe z čistej lásky hádzali knihy. Robert bol týždenníkom a pokúsil sa nás upokojiť. Nazval ma Židom. Pokojne som sa postavil, pomaly som vyšiel pred tabuľu a zavalil som mu takú, že od tabule dostal ďalšiu. Rovnako pokojne som sa vrátil na svoje miesto. Treba vedieť, že ja som sa nikdy predtým ani potom s nikým nebil. Dini od susedov porozprával doma, čo sa stalo, a jeho mamka, teta Joli, o tom povedala mojej mame. Vtedy som pochopil, prečo naši hostia tak často hovorili o „dovolenke“ a čo pod týmto kódom mysleli. Vtedy som sa dozvedel, prečo ide niekedy otec za desiateho, aby sa u Zolihu Schwarza mohli modliť. Zakrátko už chodiť nemusel, pretože ich do desiatky chýbalo viac, nielen otec.

V súvislosti so štúrovským židovstvom mi ešte niečo napadá. S priateľkou, ktorá sa neskôr stala mojou prvou manželkou, sme emigrovali cez Viedeň. Rodičia mi dali adresu izraelského veľvyslanca – hrob jeho rodičov stál za hrobom mojej starej mamy na štúrovskom židovskom cintoríne. Prijal nás veľmi milo a pomohol nám nájsť cestu vo Viedni. Bez toho, aby nás verboval do Izraela. Neskôr sa, žiaľ, stal obeťou atentátu v Portugalsku.

Čo vás motivuje k tomu, aby ste dodnes robili niečo v záujme kultúrneho života mesta? Povedali by ste nám niečo o vašom nedávnom podujatí?

Po smrti mojej matky som si začal lámať hlavu nad tým, aký pozitívny dôvod by som našiel na návštevu Štúrova. Ako pracovne veľmi vyťaženej človek som vopred vedel: k hrobu svojich rodičov často chodiť nebudem. To, že som so Štúrovom, alebo aspoň s Dunajom spätý, som medzičasom pochopil.

V roku 2001 opäť otvorili most Márie Valérie medzi Štúrovom a Ostrihomom. Nikdy som nevidel toľko šťastných ľudí ako na tejto slávnosti. Vtedy mi napadlo, že tento most treba chrániť, aby ho opäť neznížili. Fyzicky brániť päťsto metrov dlhý most však nie je jednoduché. Ak však medzi ľuďmi vybudujeme mnoho virtuálnych mostov, ktoré budú patrične silné, nebudú mať dôvod skutočný most ohrozovať. Z tohto nápadu sa zrodila myšlienka Strážnice mosta. Poskytnúť miesto a možnosť umelcom, vedcom a osobnostiam, ktoré sa venujú premosteniam, spájaniu, prekonávaniu či posúvaniu hraníc. Prvý strážcovia mosta, dvaja výtvarníci zo Švajčiarska, prišli v máji 2004 a teraz v decembri príde do služby päťdesiaty štvrtý, filmár a spisovateľ z Južnej Afriky – v jeho osobe bude v Štúrove zastúpený aj posledný kontinent, a zároveň prispeje k spestreniu života mesta. Bližšie informácie nájdete na webovej stránke www.bridgeguard.org. ◀

PT-PA

Smútočné oznámenie

Naše srdcia zarmútila smutná správa zo Štúrova o tom, že **mamka** nášho zakladajúceho spolupracovníka **Ference Piczeka** nás tragicky rýchlo opustila v decembri 2021. Jej pamiatku zachováme, rodine vyjadrujeme v ťažkých chvíľach sústrasť! ◀

**Redaktori Spravodajcu
a komunita náboženskej obce**

Úhrada členského

Touto cestou žiadame členov našej obce, aby členské za rok 2022 uhradili bankovým prevodom, poštovou poukážkou alebo na sekretariáte. Výška členského sa nemení. Radi uvítame všetky formy podpory! ◀

Poplatok za údržbu cintorína

Žiadame príbuzných tých, ktorí sú pochovaní na židovskom cintoríne v Komárne, aby poplatok za údržbu cintorína uhradili podľa možností ešte pred začatím jarných prác. Výška poplatku sa nemení: 10EUR/hrob, v prípade dvojhrobu: 17 EUR/hrob. ◀

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodajca, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno
alebo
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka krátke správy

Vydávanie Spravodajcu, Klub šalom a náboženskú obec podporili Anna Kissová (Bratislava) a Viera Kamenická (Bratislava) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

Predseda Židovskej náboženskej obce v Bratislave Tomáš Stern pozdravil jubilujúcu komárňanskú obec pri príležitosti 230. výročia jej vzniku listom i v relácii Tachles TV vysielanej k sviatku Chanuka. Za dobré prania ďakujeme aj v mene členov našej obce!

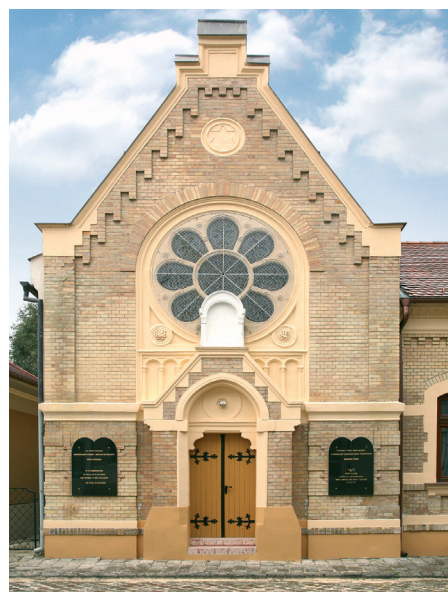
S finančnou podporou Nitrianskeho samosprávneho kraja vyšla naša štvorčlánková publikácia prezentujúca dedičstvo Židovskej náboženskej obce v Komárne. Ako prílohu decembrového čísla Spravodajcu sme túto publikáciu doručili každému z našich čitateľov.

Sústavne pracujeme na vyúčtovaní našich projektov za rok 2021 a podávame žiadosti o dotácie na rok 2022.

A v roku 2022 nás finančne podporí Holandská židovská humanitárna nadácia. Ďakujeme!

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, založené v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), **tlač**: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, **e-mail**: kile@menhaz.sk, **tel./fax**: 00421/35/7725-355. **Registračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. **Periodikum je nepredajné.**

Izrael na Slovensku

► „Slovensko vníma Izrael ako priateľskú krajinu a som veľmi rád, že môžeme povedať, že naše vzťahy sa prehĺbujú. Nedávne otvorenie Slovenského inštitútu v Jeruzaleme je znakom silného partnerstva oboch krajín v oblasti kultúry a ekonomiky. Okrem toho je na Slovensku silný záujem o izraelských expertov, a to prepája naše krajiny v oblasti vedy, vzdelávania a podnikania...” – veľvyslanec Eitan Levon (strana 4.).

Sviatok Purim

Sviatok Purim v tomto roku začína v **stredú 16. marca**. V závislosti od pandemickej situácie pripravujeme predbežne virtuálny program. V rámci možností želáme každému veselé sviatky. ◀

Ajve, pondelok! aj v roku 2022

Sezónu 2021 nášho online klubu Ajve, pondelok sme prostredníctvom internetu uzavreli 13. decembra. Orna Mondschein z izraelského Ashkelonu nám porozprávala o pôstnych dňoch (v 10. predvečer tevetu) a historik Viliam Galo hovoril o výstavách inštalovaných v Podunajskom múzeu a na Námestí generála Klapku. Besedovali sme aj o výzvach, ktoré ho v blízkej budúcnosti čakajú a o jeho výskumných plánoch. Viliam sa s nami podelil o zákulisné príbehy vzniku výstav, vypočuli sme si príbehy predmetov, ktoré považuje za najzaujímavejšie a o relikviách nájdených vďaka tejto spolupráci. Po otázkach a pripomienkach poslucháčov sme s prítomnými nezáväzne debatovali.

V roku 2022 plánujeme internetové stretnutia nášho Zoom-klubu každý druhý týždeň až do času, kým sa pandemická situácia nezlepší. O aktuálnych podujatiach budeme informovať na online plochách. Nápady a návrhy tém čakáme na adrese ajve@menhaz.sk. ◀

PA

Možnosť objednania

Objednávky macesovej múky a vína pri príležitosti sviatku Pesach očakávame na sekretariáte ŽNO v Komárne a na našej adrese **do 31. januára**. Sviatok v tomto roku začína v piatok 15. apríla večer (prvý séderový večer). ◀

Myšlienky redaktora

Ked sa púšťame do redigovania 308. čísla Spravodajcu, v kalendári je 9. januára. Máme za sebou ďalší úplný ročník s dvanástimi vydania-

PASZTERNÁK ANDRÁS

mi, písaná kronika našej obce je bohatšia o ďalší rok. Je čas začať nový, XX. registrovaný ročník. Dovtedajšia „domáca“ publikácia (prvýkrát vyšla v júni 1996) sa pred dvomi desaťročiami stala oficiálne zaregistrovaným regionálnym periodikom. Od tohto dátumu sú povinné výtlačky našich novín súčasťou zbierky rôznych knižníc v celej krajine. Roky rýchlo utiekli, zdá sa, akoby nám oznámenie o pridelení registračného čísla doručili len včera...

Začiatkom roka vždy sumarizujeme, o čom všetkom sme písali počas uplynulých mesiacov, ktoré rubriky končia, akými novinkami osviežime nás mesačník. Zároveň je to čas, aby sme povzbudili našich milých čitateľov, aby nám písali o udalostiach, ktoré sa im alebo v ich obci prihodili, porozprávali nám o svojich zážitkoch z detských liet, podelili sa s nami o svoje myšlienky v súvislosti s aktuálnym dňom. Obecné noviny – akými Spravodajca nepochybne je – môžu byť dlhodobo úspešné len v prípade, ak oslovia každého a poskytnú vo svojich stĺpcoch priestor všetkým.

Rozbehnime teda nový ročník, v ktorom, dúfame, budeme môcť referovať o mnohých podujatiach s osobnou účasťou, pretože už by bolo veľmi dobré virtuálny svet opäť opustiť! ◀

